

EL RIURE EN EL TEATRE

Una escena còmica plaurà al públic si té la virtut de fer néixer la rialla. Encara que només sigui un somriure.

Però fer riure en el teatre no és cosa fàcil. Ens referim, naturalment, al riure de bona llei, natural i just, sense esforç ni violència, quan l'alegria arriba tota sola, suau-ment, provocada per una situació escènica ben treballada i aconseguida.

La rialla vulgar o grollera, cercada artificiosament i sense gràcia, no ens interessa.

Molière fou un especialista genial de l'humor, però ningú com ell no sabia que aquest humor no s'aconsegua fàcilment. Ell es passà la vida estudiant els homes i sentint-los parlar i reaccionar. L'humor molli- resc venia, doncs, de la gent del carrer, era espontani i real, i s'hauria pogut dir que la vida mateixa el donava. L'autor de *L'Avar* restava hores i hores a la rebotiga d'un barber, escoltant les converses dels clients sense ésser vist, i recollint paraules i expressions que allí abundaven.

L'humor no anava, així, cobert amb fingiments sinó que brollava amb naturalitat d'aquesta font inestroncable i fecunda que és el viure quotidià de la multitud. I, aleshores, Molière recollia tot aquest material i el col·locava en les seves obres sense perdre la gràcia primitiva, com un perfum que no s'evapora en canviar-lo de flascó.

Quantes vegades retocava les seves comèdies, suprimia unes escenes i n'afegia d'altres, sempre infatigable en aquest treball de millorar la qualitat i perfeccionar el llenguatge de les seves obres! Per això ha representat una tasca dura i difícil arribar a establir el text definitiu de la seva producció, perquè ell reconstruïa sempre, abandonant escenes poc afortunades i introduint-ne d'altres que considerava millors. Posseïa el secret de conèixer el públic i li oferia sempre una obra de qualitat.

És després de veure el seu mètode de treball que podem comprendre'l i estimar-lo amb més precisió.

* * *

I els actors? En coneixem que tenen veritables aptituds pels papers còmics i els escau més interpretar uns personatges humorístics que no pas conrear el gènere dramàtic. Sempre, però, ja sigui en unes o altres obres l'actor ha de complir el seu ofici amb dignitat, sense exagerar la nota, posant de relleu la dosi còmica i no deixar-se endur pel seu temperament ni afegir pel seu compte paraules i gestos que l'autor no havia imaginat.

El deure de l'actor és donar una idea exacta de l'obra sense augmentar-la ni disminuir-la. L'actor no ha de riure ni deixar-

se emportar per les situacions que crea. Ha de sentir el paper però no observar-lo objectivament. No ha d'escoltar-se ni contemplar-se. En una paraula, ha de lligar-se a l'obra però no al públic. Aquest ha de deixar-lo indiferent.

L'actor còmic ha de tenir sempre present el judici que no fa gaire exposava l'actriu francesa Sophie Desmarets:

«El riure del públic no m'exalta. No em sento artista en escena. L'atmosfera d'una sala no em transporta quan faig teatre. Quan sóc espectadora la cosa és diferent. Però quan vaig a representar és gairebé igual que si anés a treballar a l'oficina. Faig el meu ofici conscientment».

Si els nostres actors fossin així potser no hauriem pogut presenciar, al nostre Teatre Romea, l'any 1965, aquelles lamentables representacions darreres de *Senyora àvia vol marit*, en les quals veïem algun actor riure pel seu compte i, el que és pitjor encara, en moments que la rialla no tenia res a veure amb l'escena ni el diàleg que teníem al davant.

* * *

La producció humorística abunda en el teatre català. Es podria establir segurament una proporció desmesurada si la comparéssim amb el drama o la tragèdia. Els nostres empresaris cerquen les obres còmiques perquè la taquilla les acompanya.

Nosaltres hem presenciat l'escena d'un autor que proposava una obra a un empresari barceloní, i aquest li feia la següent pregunta:

—Fa riure la vostra obra?

I això abans de conèixer el títol i el tema, i abans de llegir-la. Perquè aquell considerava que una obra que no fes riure no donava generalment cap benefici. Potser els més grans èxits del teatre català d'aquests darrers anys corresponen a comèdies que feien riure. No calia mirar gaire prim en la qualitat literària. L'estirabot, l'estracanada i la vulgaritat dominaven l'escena, però el públic (de vegades no gaire exigent, val a dir-ho), hi acudia i omplia les butaques. I aquest fet era molt important.

Nosaltres no anem pas sistemàticament contra el teatre còmic. Al contrari, l'estimem i creiem sincerament que té dret a ocupar un lloc preponderant. Però li exigirem sempre una qualitat, una dignitat i una elegància. En la Grècia antiga Aristòfanes triomfava al costat de Sòfocles i Eurípides. I Molière es trobava molt dignament situat al veïnatge de Corneille i Racine.

Perquè un teatre mal escrit, ja sigui còmic o no ho sigui, no hauria de regnar i fariem bé de limitar-li els passos.

Joan Ventura.